

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญปัญหาหนึ่งในชุมชนต่างๆ จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2554 พบว่ามีจำนวนประมาณ 15.16 ล้านตัน หรือวันละ 41,532ตัน เป็นขยะในเขต กทม. วันละประมาณ 8,766ตัน เป็นขยะในเขตเทศบาลวันละ 16,620ตัน และเป็นขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ทั่วประเทศ วันละ 16,146ตัน และมีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปีเนื่องจากจำนวนประชากรที่มากขึ้น รวมทั้งสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการบริโภคในรูปแบบต่างๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จะมีปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าชุมชนทั่วไปเป็นเท่าตัว กล่าวคือ ปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยในชุมชนทั่วไปจะมีอัตราเฉลี่ยเท่ากับ 0.6 – 0.8 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในขณะที่พื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เมืองพัทยา เมืองภูเก็ต พบว่ามีอัตราการเกิดขยะเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 1.5 เท่าต่อคนต่อวัน (อาณัติ ต๊ะปิ่นตา, 2553) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคส่วนต่างๆ ต้องหันมาให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้เป็นรูปธรรม และกำหนดแนวทางหรือรูปแบบการแก้ปัญหาที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในทางปฏิบัติต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีพื้นที่ประมาณ 6.5 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำลำคลองกระจายทั่วพื้นที่ ประชากรทั้งหมด 5,359 คน จาก 1,380 ครัวเรือน ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมเช่น ทำสวนมะพร้าว ส้มโอ ลิ้นจี่ กลั้ว และมีอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ทำน้ำตาลมะพร้าว ประชาชนบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และทำงานในโรงงานต่างๆ จากการสำรวจบริเวณพื้นที่ทั่วไปของตำบลสวนหลวง พบว่ามีถังขยะจำนวนมาก ซึ่งเป็นถังขยะของครัวเรือน และถังขยะของ อบต. สวนหลวง ที่นำไปจัดตั้งไว้ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ประกอบกับพื้นที่ตำบลสวนหลวงมีโฮมสเตย์และรีสอร์ทที่เกิดขึ้นจำนวนมาก ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยของครัวเรือนมีมากด้วย ซึ่งอบต.สวนหลวงต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างบริษัทเอกชนขนย้ายขยะไปทิ้งนอกพื้นที่เดือนละประมาณ 30,000 บาท

ในปี พ.ศ. 2554 คณะผู้วิจัยร่วมกับ อบต.สวนหลวงได้จัดทำชุดเอกสารความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยแจกให้กับครัวเรือนประชาชนศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกาทิ้งขยะของประชาชนโดยทำการทดลองกับประชาชน หมู่ 12 บ้านคลองประชาชื่นทุกครัวเรือน จากการทดลองดังกล่าวในปี พ.ศ. 2554 จนถึงปัจจุบันคณะผู้วิจัยและสมาชิกสภา อบต.สวนหลวง จึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาถึงการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ของประชาชน เพื่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของ ชุมชน

ตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำข้อมูลไปวางแผนดำเนินงานบริหารจัดการขยะของ อบต.สวนหลวงให้เป็นชุมชนที่ สะอาด และน่าอยู่อย่างยั่งยืน

1.2 ปัญหาการวิจัย

1.2.1 การคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของ ครั้วเรือนประชาชน ตำบล สวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม มีสภาพเป็นอย่างไร

1.2.2 สภาพปัญหาขยะมูลฝอยในเขต ตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นอย่างไร

1.2.3 ครั้วเรือนประชาชน ตำบล สวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม มี ความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 ศึกษาการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของครั้วเรือนประชาชนตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.3.2 ศึกษา ความตระหนักต่อปัญหา ขยะมูลฝอยในครั้วเรือนของประชาชนตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.3.3 ศึกษาสภาพปัญหา ขยะมูลฝอย ในครั้วเรือนของประชาชนตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) เพื่อศึกษาการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ที่ทดลองให้ความรู้แก่ประชาชนไปแล้ว ในปีที่ผ่านมา ศึกษาความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยในครั้วเรือน และศึกษาสภาพปัญหา ขยะมูลฝอยในครั้วเรือนของประชาชนตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาชุมชน หมู่ 12 บ้านคลองประชาชมชื่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นชุมชนที่ทดลองศึกษาเอกสารความรู้ในปีที่ผ่านมา

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่างเดือน ตุลาคม 2555 - กันยายน 2556

1.5 นิยามศัพท์

การคงอยู่ของความรู้ หมายถึงความคงทนของความรู้ต่างๆเกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่ประชาชนกลุ่มทดลอง (หมู่ 12) ได้ศึกษาจากเอกสารชุดความรู้ที่คณะวิจัยได้แจกจ่ายให้ศึกษาในปี 2554 ที่ผ่านมา

การจัดการขยะ หมายถึง การดำเนินการเก็บกวาด รวบรวม ขนย้าย และกำจัดมิให้ขยะมูลฝอยเหลือตกค้าง ณ บริเวณครัวเรือนของประชาชน ตำบล สวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ครัวเรือน หมายถึง ครัวเรือนของประชาชนที่อาศัยอยู่ใน ตำบลบาง สวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.6.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ทราบถึงการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยและสภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ของชุมชนเพื่อนำไปสู่ การบริหารจัดการขยะ ของชุมชนตำบลสวนหลวงอีกทั้ง ยังเป็นการสร้างโอกาสให้นักศึกษา และอาจารย์ซึ่งเป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ของมหาวิทยาลัยได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยจากประสบการณ์ตรงในพื้นที่ทำการวิจัย นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่มหาวิทยาลัยจะได้ทำหน้าที่บริการวิชาการให้สังคม ชุมชน และยังเป็นการสร้างเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการวิจัยและการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในโอกาสต่อไปอีกด้วย

1.6.2 องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง

องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวงซึ่งเป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ทำการวิจัย จะรับทราบปัญหาการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะของประชาชนเพื่อนำไปวางแผนการบริหารจัดการขยะอันจะเป็นการดำเนินงาน ตรงความต้องการของชุมชนจะทำให้พื้นที่ หรืออบต.สวนหลวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางลำคลองบรรลุตามยุทธศาสตร์ และเป้าหมายการพัฒนาของจังหวัดสมุทรสงคราม

1.6.3 ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสวนหลวง

ประชาชนในตำบลสวนหลวงจะเป็นชุมชนที่ได้รับการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อันจะนำมาสู่การจัดการสิ่งแวดล้อม ชุมชนที่เหมาะสม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชน มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรม

ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งกิจกรรมและวิธีการดังกล่าวสามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการพึ่งตนเอง รวมทั้งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชน พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงต่อเหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคต